

ייעוץ בבחירת מקצוע ופיתוח קריירה

ד"ר קרלוס פיזר - אוניברסיטת חיפה, מרכז ייעוץ ללימודים ולקריירה

מתלבטים מה לעשות אחרי השחרור ?

אם כן, אתם שייכים לקבוצה מכובדת של צעירים שמרגישים שלראשונה בחייהם הם צריכים לקבל בעצמם החלטה משמעותית הנוגעת לעתידם המקצועי. לאחר שנים ארוכות של מעברים קבועים במערכת החינוך (גן, יסודי, חטיבת ביניים ותיכון) ובשירות הצבאי (טירונות, קורס/ים... שחרור), אתם נמצאים לראשונה בצומת חשובה בה יש אפשרויות רבות, אך הפעם עליכם להחליט בעצמכם ולהיות אחראיים להחלטה. בסופו של דבר, אתם אלה שתצטרכו לחיות עימה.

בשלב זה, רק לחלק מכם יש תוכניות ברורות לעתיד, לחלקכם יש מספר חלופות מוגדרות, לאחרים יש תוכניות מעורפלות, חלק רוצים "פסק זמן" בלי תוכניות מחייבות (למעשה גם זאת תוכנית) וחלק מכם מרגישים בלבול וחוסר אונים.

להתלבט זה טבעי ולהתייעץ זה טוב !

כאשר אתם עומדים לקבל החלטה לגבי בחירת מקצוע רצוי מאוד להקדיש זמן להתלבטויות ולבחון באופן אחראי (ולא פזיז) מספר שיקולים חשובים:

- הנטיות המקצועיות שלכם
- צרכים וערכים אישיים
- שאיפות ומשאלות שלכם
- תכונות וכישורים אישיים.

כמו כן, עליכם לבחון מהן החלופות הלימודיות והתעסוקתיות הרצויות לכם, לאסוף מידע על כל אחת מהן, ולבדוק עד כמה כל חלופה מתאימה לכם ונותנת מענה למאפיינים שלכם. תהליך זה מלווה לעתים, בהתלבטויות רבות בטרם תגיעו להחלטות.

איסוף המידע על עצמכם מסובך למדי, כי מטבעו האדם מורכב ומשתנה כל הזמן. איסוף המידע על המקצועות גם הוא לא קל. כמו בשאר התחומים, גם לגבי עולם המקצועות קיימת "הצפת מידע", בעיקר באינטרנט, ומידע זה מתיישן/מתחדש בכל רגע נתון. בנוסף, כאשר אנו צריכים לקבל החלטה תעסוקתית בהווה עם השלכות לעתיד, תמיד יהיה מרכיב של אי ודאות בהחלטה, כי המידע הקיים על עצמנו ועל המקצועות בעתיד עדיין אינו קיים.

במצב כזה, חלק מכם יבחר להתייעץ עם אנשים בסביבתו: הורים, אחים וחברים. חלק אחר, יעדיף להתייעץ עם בעלי מקצוע, מומחים בתחום הייעוץ לקריירה.

ייעוץ בבחירת מקצוע ופיתוח קריירה

הייעוץ הינו **תהליך** שמטרתו לסייע לכם לקבל החלטה לגבי המשך דרככם המקצועית. תפקידו של היועץ אינו להחליט במקומכם או לתת לכם מרשם פלא על פי תוצאות המבחנים (כי אין מרשמים/מבחנים כאלה), אלא להדריך אתכם בתהליך של גיבוש תוכניות תעסוקתיות לעתיד. התהליך מתנהל בעיקר בשיחות פנים אל פנים שמטרתן לסייע לכם להכיר את עצמכם טוב יותר ולבחון יחד אתכם את הרצונות שלכם. מידע זה יסייע לכם להגדיר יחד עם היועץ אפשרויות בתחום הלימודים והעבודה, בהתחשב בנתונים האישיים שלכם.

מספר השיחות יכול להשתנות, על פי שיטת העבודה של המכון העוסק בייעוץ והצרכים של הנועץ (המתייעץ) ובהתאם למידת הבשלות המקצועית של הנועץ בעת הגיעו לייעוץ. נועץ שיודע מה הוא רוצה ורק מעוניין לקבל אישור ממומחה, יכול להסתפק לעתים קרובות במפגש אחד בלבד. לעומתו, נועץ אשר מרגיש שדרכו מעורפלת וחש בלבול גדול, יכול להפיק תועלת מייעוץ ארוך יותר. בממוצע אנו ממליצים על 3 עד 4 שיחות ייעוץ בנות שעה כל אחת. כאמור, הטווח יכול להשתנות מאדם לאדם בהתאם לצרכים שלו.

בנוסף לשיחות, היועץ והנועץ נעזרים בתהליך הייעוץ באבחון תעסוקתי הכולל בדרך כלל: שאלוני נטיות מקצועיות, מבחני אישיות הבודקים תכונות הרלוונטיות למקצועות שונים, מבחנים הבודקים כישורים ללימודים עיוניים וכישורים ספציפיים למקצועות מוגדרים. מטרת האבחון הינה לספק לנועץ מידע על עצמו אשר יסייע לו בקבלת החלטות בקריירה. האבחון התעסוקתי הוא חלק מתהליך למידה בו הנועץ לומד להכיר את עצמו טוב יותר או מקבל חיזוק נוסף על מה שהוא כבר יודע על עצמו.

מרכיב חשוב נוסף בתהליך הייעוץ הינו איסוף מידע על המקצועות שהנועץ שוקל לבחור. רצוי שהמכון בו מתקיים הייעוץ יחזיק מאגרי מידע על מקצועות ומסלולי לימוד העומדים לרשות הנועץ בתהליך הייעוץ. רצוי להשלים את המידע בחיפוש עצמי באינטרנט, בשיחות עם סטודנטים אשר לומדים את המקצוע שאתם שוקלים לבחור, ובמידת האפשר, לשוחח עם בעלי מקצוע העוסקים באותו מקצוע בפועל. מטרת השיחות עם סטודנטים ובעלי מקצוע הינה לבדוק עד כמה אתם עשויים ליהנות מאותם נושאי הלימוד או תכנים בעבודה, כי מטרת הייעוץ היא לסייע לכם להיות מרוצים מחייכם.

גורמים רבים נוספים מחוץ לחדר הייעוץ משפיעים על קבלת ההחלטה, כגון ציפיות ההורים (שלפעמים, מנסים להגשים את צורכיהם דרך ילדיהם), שינויים בשוק העבודה ומידת הביקוש למקצועות מסוימים, רמת השכר, יוקרת המקצוע בחברה שלנו ועוד. חשוב שנהיה מודעים למידת ההשפעה של כל גורם בשיקולים שלנו ועל סמך מה אנו מחליטים באמת.

לסיכום, ההחלטה שלנו בתכנון עתידנו המקצועי הינה מורכבת ויש בה שיקולים רבים מאוד, חלקם מבוססים על הגיון וחלקם מושפעים מהעולם הרגשי שלנו. המטרה העיקרית של תהליך הייעוץ לחייל המשוחרר היא לסייע לו בבניית תוכנית פעולה אישית, שתתאים למשאבים שלו (הן הפנימיים והן החיצוניים), ותאפשר לו להתחיל במסלול לימודים אישי ובפיתוח קריירה מקצועית לעתיד.

תכנון ופיתוח קריירה

קריירה הינה תהליך המתפתח מגיל צעיר מאוד לאורך כל החיים. אם בעבר דיברו על בחירת מקצוע כאירוע חד פעמי בו נקבע גורלנו המקצועי, היום מתייחסים לקריירה כאל תהליך מתמשך לכל אורך החיים הכולל את כל התפקידים שאנו ממלאים בתחומי הלימודים והעבודה. זאת ועוד, בשנים האחרונות תכנון קריירה הפך לשם נרדף לתכנון החיים וכמעט ואין עושים הבחנה בין שניהם. הקריירה, כמו החיים, כוללת את הלימודים והעבודה, אך גם את המשפחה ועיסוקי הפנאי, שהן המסגרות בהן אנו מבלים מרבית שעות היממה והחיים. מכאן, שבייעוץ לקריירה מתייחסים לכל המרכיבים כי אין באפשרותנו להפריד בינם. כל מרכיב משפיע ומושפע מהמרכיבים האחרים. לדוגמה, ייתכן שצעיר הבוחר במסלול לימודים ארוך יאלץ לדחות הקמת משפחה, עובד הבוחר לעבוד בתחום ההי - טק יאלץ לוותר על עיסוקים בשעות הפנאי, והורה לילדים צעירים יצטרך לצמצם את היקף המשרה.

לכן, בכל שלב בחיים מומלץ לכל אחד מאתנו לעשות "חושבים" ולשקול מהו השילוב הרצוי עבורו של ארבעת המרכיבים העיקריים בקריירה ובחיים: לימודים, עבודה, משפחה ופנאי, כאשר ייתכן שהמינון האופטימאלי עשוי להשתנות מפעם לפעם בהתאם לנסיבות.

מיהם היועצים לקריירה בישראל?

מרבית היועצים בבחירת מקצוע ופיתוח קריירה בארץ סיימו את לימודיהם לתואר השני בפסיכולוגיה תעסוקתית. הם למדו לימודים עיוניים ועברו הכשרה מעשית ארוכה תחת פיקוח קפדני של פסיכולוגים בכירים. יועצים אלה ממשיכים להשתלם באופן קבוע במהלך כל שנות הקריירה שלהם על מנת לשמור על רמה מקצועית נאותה.